

פ ר ט י - כ ל  
ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון  
י"ב בכסלו תשכ"ח - 14.12.67  
(משעה 10:00, בתל אביב)

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר

א. אבן  
מ. בגין  
י. ברזילי  
י. גלילי  
מ. דיין  
ז. ורהפטיג  
מ. קול  
ח.מ. שפירא  
י.ש. שפירא  
א. ששון

נעדרו השרים:

י. אלון  
ז. ארן  
י. ספיר (בחול)  
פ. ספיר (בחול)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה  
אלוף ח. בר לב - מ"מ הרמטכ"ל (בסעיף ב/34)  
י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

סדר היום:

- |       |                                                 |        |
|-------|-------------------------------------------------|--------|
| ב/39. | סקירה                                           | עמ' 2  |
| ב/40. | מגעים בין אנשי ציבור לבין תושבי השטחים המוחזקים | עמ' 5  |
| ב/41. | גירוש מסיתים מהגדה המערבית לירדן                | עמ' 11 |
| ב/42. | עיבוד שטחים בבקעת הירדן                         | עמ' 16 |
| ב/43. | פגישות עם נכבדים ערבים                          | עמ' 20 |
| ב/44. | הסברה בשטחים המוחזקים על ידי צה"ל               | עמ' 22 |
| ב/45. | בעיות הבטחון הפנימי                             | עמ' 24 |
| ב/46. | מעבר ספינות ישראליות במיצר באב אל-מנדב          | עמ' 27 |
| ב/47. | החלטות ועדת המשנה בעניין אות מלחמת גשש - הימים  | עמ' 30 |

ב/39. ס ק י ר ה

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה. יש לנו סדר יום עמוס ואני מקווה, שנוכל לדון היום ברוב הסעיפים, אלא אם יש כאן חברים שרוצים להוסיף.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע שמלא מקום הרמטכ"ל ימסור סקירה על אירועים שוטפים, שלא מסרתי עליהם השבוע בממשלה ואני חושב, שבאיזה מקום צריך למסור. האלוף בר לב מבקש, שמיד אחרי סקירתו הוא יוכל לעזוב, כדי להתפנות לעבודתו.

השר מ. בגין:

אני מבקש להוסיף סעיף, אף על פי שלא נהגתי על פי הפרוצדורה המקובלת: בעיות הבטחון הפנימי. אני חושב, שיש כמה בעיות שצריך לדון בהן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נתחיל קודם בסקירתו של ממלא מקום הרמטכ"ל.

אלוף ח. בר לב:

אני אסקור את האירועים העיקריים שהיו בשבוע האחרון. אתחיל בפיקוד הצפון, ששם היתה לנו התקלות בכוחותינו אנו, שבה נהרגו שני אנשי מלואים.

התקלות זו קרתה שלשום בלילה באיזור הכפר הנטוש ג'יבון, שם התחלנו לבנות מבנים טרומיים. ב-12 לחודש היו שם ארבעה שומרים, ובאותו לילה הסתננה חולית מסתננים מסוריה, ששמה שם חומר נפץ. חומר הנפץ נתגלה ולא התפוצץ, ולא קרה שום דבר, אבל בעקבות זה הוחלט לתגבר את השמירה במקום ובמקום ארבעה שומרים - הוצבו תשעה שומרים.

המפקד הקודם קבע את השיטה של השמירה, ובהתחלה נקבעו שתי עמדות שמירה של שני אנשים בצד המזרחי של האיזור, לעבר הצוק שממש באו המסתננים. בלילה הקודם נקבעה עמדה שלישית בצד המערבי של הכפר, ושם נמצאו ונחו כל אלה שלא היו בתורנות שמירה. המפקד קבע גם את הסידורים להחלפת השומרים. הוא קבע שמפקד הכוח בדרגת סמל ראשון, הוא אישית יחליף את השומרים בתורנות למשמרת. השיטה שהוא קבע היתה, שממקום ריכוז השומרים, בצד המערבי של הכפר, המפקד יוביל את השומר המחליף קודם בעמדה הצפונית יותר מהמאהל, יחליף את השומר ויחזור יחד אתו, יקח את השומר השני שילך להחליף משמרת בעמדה הדרומית, לאורך הצוק, ויחזור שוב באותה דרך.

ההוראות לפתיחה באש שנקבעו היו, שכל מי שמתקרב מצד מערב, שואלים אותו את הסיסמא ואם אינו עונה את הסיסמא, יורים. כל מי שעולה מצד הוואדי פותחים עליו באש. נוסף לכך קבע המפקד שבעת החלפת המשמרות, כאשר מתקרבים אל עמדת השומרים, קוראים לשומרים בשמות. מפקד המחלקה האחראי סייר במשך היום עם מפקד המשמר, קבעו את נקודות המשמר וצירי התנועה אל נקודות המשמר הללו.

שלשום בלילה החליף מפקד המשמר את כל השומרים בשיטה זו, כפי שנקבע, פעם ראשונה ב-11.00 בלילה, לקח את השומר מהמאהל והלך אתו ממערב למזרח, לעמדה צפונית יותר. כאשר התקרב, קרא בשמות השומרים, החליף את

השומרים וחזר בדרך שנקבעה. הוא עשה כך בשעה 11.00 בלילה, בשעה 01.00 ובשעה 03.00 גם כן התחיל כפי שנקבע, לקח את השומר והחליף את השומר בעמדה הצפונית, אבל בלכתם לעמדה הדרומית, מסיבה בלתי ברורה, לא החליף את השומרים בצורה זו והופיע יחד עם השומר שהיה צריך להחליף ממזרח לעמדה, לא בכיוון שממנו בא קודם לכן, אלא מצד מרכז הכפר. שני השומרים בעמדה ראו שתי דמויות עולות בוואדי, מכיוון הכפר, פתחו באש ולדאבוננו, היתה האש במקרה זה מדויקת והרגו את שניהם. הרוג אחד היה הסמל, שהיה אחראי על ההחלפה וההרוג השני, השומר שצריך היה להחליף. אי אפשר לדעת מדוע פעמיים באותו לילה הוא הלך בציר הנכון ובפעם השלישית, לגבי העמדה הצפונית, לא הלך בציר שנקבע. ברור שהפעם הוא כנראה טעה בדרך והתבלבל, אבל מאד לא ברור מדוע פעמיים בלילה בכל זאת הלך בציר הזה.

זו כמובן תקרית מצערת. החקירה המבצעית נסתיימה עכשו, ואנחנו מעבירים בכל מקרה כזה את תוצאות החקירה לחוות דעת הפרקליט הצבאי. אינני מניח שהוא ימצא פה משהו מהדרגים הגבוהים יותר כאחראי, אבל דבר זה ייברך ונפעל בהתאם להמלצות.

שר הבטחון מ. דיין:

במסגרת זו של הסקירה אני רוצה להוסיף שני דברים. מקרה זה בפיקוד הצפון הוא כבר הרביעי בתקריות מסוג זה. אחד היה ברמת הגולן, כאשר האנשים התבלבלו ונסעו בכיוון לא נכון ועברו את שטח ההפקר. והיו שני מקרים באותו שבוע בשטח פיקוד הצפון, בעמק בית שאן, ליד כפר רופין, לילה אחרי לילה, כאשר כוחות שלנו ירו אחד בשני.

אחרי שלשה המקרים הראשונים קראתי לכל המטה ולפיקוד הצפון לפגישה דחופה ומאד לא נעימה. אמנם יש הסברים לכל מקרה, אבל בעיקר בגלל המקרה הזה רציתי לדעת, האם השיטה שאנחנו נוקטים לא היתה יותר מדי מסובכת, אם מבחינה ארגונית ואם מבחינת עייפות האנשים וכו'. גם אם השיטה היא כזאת, לא יתכן שתהיה אפשרות שיבואו בדרך שלגביה נקבע ששם לא שואלים סיסמא. לא יכול להיות, שהורגים אחד את השני בפיקוד אחד, לעתים בשתי גזרות, כי אז משהו בשיטה לא נכון ואז נשאלת השאלה, מדוע לא נעשים שינויים בשיטה, כדי שזה יהיה בלתי אפשרי?

הפגישה היתה בשבת לפני שבועיים והיה ברור שמוכרחים לנקוט בכל האמצעים כדי להיחלץ מאפשרויות כאלו של שגיאות. אחרי שקרתה התקלה הזאת, ראיתי לנכון להציע לממלא מקום הרמטכ"ל להחליף את ממלא מקום מפקד פיקוד הצפון, דן לנר, או להחזיר את מפקד פיקוד הצפון, דוד אלעזר, אשר נמצא כרגע בסיוור במזרח הרחוק, או להציב שם אלוף אחר, את האלוף זאבי, עד שדדו יחזור. לפי הצעת ממלא מקום הרמטכ"ל הוחלט להחזיר מיד את דדו, לא מפני שאני חושב שיש פגם בממלא מקומו, דן לנר, ואני יכול להראות באצבע, שאם היה אלוף הפיקוד במקום, זה לא היה קורה, אלא מפני שאני רוצה לקרוא לסדר בענין זה את המטה ואת האחראי לשם ולהביע אי אמון למי שהיה מפקד כל התקופה שם. מה זאת אומרת אי אמון? להציב מעליו את האחראי. באופן טבעי לא הייתי רואה כל פגם שדן לנר ימלא את מקום אלוף הפיקוד. אינני יודע אם הוא מתאים למלא את מקום אלוף הפיקוד, אבל לאחר תקריות כאלו, אינו יכול לשאת בתפקיד של אלוף הפיקוד, כי התקלות האלה אינן מזכות אותו לכך. ההצעה היתה או להציב אלוף פיקוד אחר, או להחזיר את אלוף פיקוד הצפון. אני מניח שתוך 24 שעות דדו יחזור. דבר זה תהיה לו השלכה מעשית של בקורת ובריקה.

אינני מקבל את הגירסה שכל המקרים האלה היו מקרים שלא היתה אפשרות לקבוע סידורים מראש שלא יקרו. קורה פעם-פעמיים, ואז צריך לקבוע טכניקה כזאת, שטעויות כאלה לא תוכלנה לקרות. כמעט בכולן זו טעות בסידורי הפגישה בין כוחות לכוחות. איני מקבל שזה היה בלתי נמנע.

האלוף ח. בר לב:

הלילה עלתה חולית חבלנים של האויב על מארב שלנו ואחד המסתננים נהרג. זו היתה חוליה של שלשה, כאשר אחד נהרג, שני האחרים הסתלקו לעבר הקווים הסוריים. בחיפוש שנערך אצל ההרוג, נמצאה תעודת שרות בצבא הסורי ושם כתוב, שמקצועו סייר. כלומר, שהוא חייל בצבא הסורי.

התקלות זו היתה במרחק של 3 ק"מ מהגבול, צפונית-מזרחית לג'יבון, במקום ששם היתה התקרית בין השומרים שלנו. מה בדיוק התכוונו החבלנים לעשות, קשה לדעת, אבל ברור שזו חוליה סורית. ההרוג היה מצוייד בתת-מקלע רוסי.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני רוצה לערער כאן על הנומנקלטורה של מסתנן לגבי איש צבא. מסתנן זה איש שרוצה לעבור את הגבול וכלפי חוץ, זה עושה רושם כאילו זה היה איכר או אזרח והרגו אותו. בשידור ברדיו לא היה ברור שהמדובר בחולית מחבלים של הצבא הסורי, כאשר יש לנו פרטים עם תעודת שרות של הצבא הסורי.

שר הבריאות י. ברזילי:

מההודעה ברדיו זה לא היה ברור.

לעומת זה ידוע לי, שדה-גול נזף במישהו מאנשי הרדיו שלהם על שהם קוראים למסתננים מחבלים ולא אנשי ה"רסיסטנס". גם זה צריך לקחת בחשבון ולחשוב מה יותר טוב. לגבי איש צבא סורי, ודאי שאפשר לעשות הבחנה.

אלוף ח. בר לב:

בפיקוד המרכז בלילה שבין ה-11 ל-12 לחודש, התאמנה מחלקה שלנו בתרגיל פשיטה, ובתום התרגיל היו צריכים לחזור למאהל שלהם בסביבות מודיעין, ובדרךם בסביבות בן-עמין, נתקלו בחוליה של מסתננים. מאחר שהמחלקה היתה אחרי תרגיל, הנשק היה טעון במקלעי עץ. באיזור הזה איננו עושים תרגיל אש בתחמושת חיה. למפקד היתה כבר תחמושת חיה, אבל לאחרים היו קליעי עץ. חלק הצליח לטעון את הכלים בתחמושת חיה ובהתקלות זו הרגו אחד המסתננים ולנו נהרג חייל אחד, המ"מ נפצע והיו שני פצועים יותר קל. העקבות של שאר אנשי החוליה הובילו מזרחה והוטל מיד עוצר על 5 כפרים צמודים לגבול. נערך חיפוש ובכפר אחד נמצאו במקום תחבושות טבולות דם וקפסולות של זריקות פניצלין. ברור שאחד מאנשי החוליה שנסוגה היה פצוע וקיבל טיפול. האחרים למרפאה נעצרו ונחקרו. יתכן שבהמשך החקירה יגיעו גם לאנשים אחרים.

מקרה אחר במרחב פיקוד המרכז היה שלשום, כאשר חוליה של האויב, שחדרה לתוך השטח שלנו, הציבה מארב על כביש הג'יפסליק ופתחה באש על ג'יפ שעבר שם. האש היתה גם של נשק קל וגם של בזוקה. הם זרקו רימון, כאשר אש הבזוקה הרגה את הנהג. שאר החיילים בג'יפ לא נפגעו. הג'יפ המשיך לרוץ, כי הנהג נהרג. אנשי הג'יפ פתחו באש, החוליה הסתלקה לעבר הירדן והשאירה במקום רימון. המרחק מהגבול, מירדן, הוא 1.5 ק"מ. זו תקרית שהיתה שלשום בלילה.

הלילה, בערך באותו איזור בצפון, 10 ק"מ דרומית מטירת צבי, אנחנו מניחים שדות מוקשים צמוד למעברים אפשריים על הירדן. מחלקת ההנדסה שעסקה בהנחת שדה המוקשים, כנראה שמהצד הירדני גילו אותה, או ששם חיפשו, הם פתחו באש ומהאש הזאת נפצע חייל אחד. הכוח שלנו ענה מיד באש של נשק קל וגם בארטילריה, ירו 40 פגזים על המוצב הירדני שתקף באש, וכזה נסתיימה התקרית במקום זה. אנחנו לא יודעים מה היה מספר הנפגעים שם, אם בכלל יש. אלו היו התקריות העיקריות בפיקוד המרכז.

בפיקוד הדרום - אתמול נזרק רימון ברחוב די סואן בעזה, ממנו נפגעו 50 ערבים, די קשה, ולמעלה מ-30 פצועים קל. תחילה חשבנו שהרימון נזרק מתוך מכונית שעברה במקום. המכונית נתפסה ונבדקה, והתברר שלא יוצא שמישהו ברחוב או שזרק את הרימון באופן מכוון, או שהרימון נשטט מידו והתפוצץ. הוטל מיד עוצר באותו רחוב, נערכו חיפושים שלעת עתה לא העלו תוצאות. אנחנו גם חוקרים את הפצועים.

השר מ. בגין:

הפעם ברור שלא היתה כוונה לפגוע במטרה שלנו?

אלוף ח. בר לב:

לא, לא היתה כוונה לפגוע בג'יפ. לכן אנחנו מוכנים להניח, שמישהו שיחק ברימון וזה נשטט מידו, אם כי אין לזה הוכחות. אלו התקריות העיקריות של השבוע האחרון.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

יש איזה ידיעות על הטייסים שנפלו בסואץ?

אלוף ח. בר לב:

עד עכשו לא נמצאו. עוד פעם לצאת ולחפש, זה מחייב הסדר עם "הצלב האדום". המצרים הודיעו שהם יצאו לחפש והודיעו לאו"ם שאם יהיו להם איזה שהם ממצאים, ימציאו לנו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אפשר לקבל אינפורמציה על גופת הטייס שהוחזרה?

אלוף ח. בר לב:

ברור שהוא צנח חי וברור שהוא נהרג בידי ההמון. יש גם דקירות וגם סימני התעללות אחרים.

(אלוף ח. בר לב עוזב את הישיבה).

ב/40. מגעים בין אנשי ציבור לבין תושבי השטחים המוחזקים

שר הבטחון מ. דיין:

השאלה היא מסובכת. אני מציע בירור, אבל הפתרון הוא מסובך, אם יש פתרון בכלל.

מדי פעם בפעם, מנהלים אנשי ציבור ישראליים, בחלקם ערבים ובחלקם יהודים, שיחות עם נכבדים ערביים, ראשי עיריות ערביים וכו' ומנהלים אתם משא ומתן פוליטי בשאלות של הפתרון הסופי, שאלות קונקרטיות או שאלות ביניים. לי זה נודע על ידי אנשי הש"ב ולאנשי הממשל באותו המקום זה נודע מתוך תגובות של הערבים במקום, או בדרכים אחרות.

לי נודעו אותם המקרים שיש בהם השפעה בטחונית שלילית ממדרגה ראשונה, מתוך המגעים האלה. יש לי כאן רשימה שלמה של מגעים כאלה, שאולי אינה כוללת את כל המגעים. גם אלי הגיע מספר מקרים בודד. יש ודאי מקרים, שאינני יודע עליהם, או שלא בדקתי.

אביא דוגמאות אחדות. היו ביקורים של חה"כ אמנון לין עצמו וביקורים שלו עם חה"כ ג'אבר מועדי נדמה לי, בשכם ובסביבה ההיא והאפקט שלהם היה שלילי מבחינה בטחונית. השיחות האלו לא הקלו על המצב של המושל או הממשל או היחסים שם.

חה"כ ויקטור שם טוב (הם קוראים לו ד"ר שם טוב) נפגש יחד עם זועבי, עם אלה שלקחו מהם את בית החולים בירושלים המזרחית. הם הסבירו ששר הבריאות, בישיבה בדצמבר, התנגד להחרמת בית החולים, אבל ועדת השרים עמדה על החרמת בית החולים, ובכל דיבוריהם חיזקו את ידיהם להתנגדות להחרמת בית החולים ולהפרכתו למטה המשטרה. "זה מועיל ומקל עלינו מאד".

גם חה"כ אורי אבנרי ואמנון זכרוני, אנשי הקבוצה הזאת, מבקרים אצל ערביי הגדה, מנהלים אתם משא ומתן קצת בצחוק וקצת ברצינות, אומרים שהם נחשבים בכנסת לנציגי נאצר... זה כשלעצמו כבר כריטיס ביקור חיובי. גם ילין מור ביקר אצל ראש עיריית שכם, חמדי כנען. הרשימה ארוכה.

השאלה היא מה לעשות. כאשר המדובר לא בחברי כנסת או באנשי ציבור ישראליים רציניים, אנחנו פשוט מוציאים נגדם צו איסור. לפי המלצת ה-ש"ב אסרנו, נדמה לי, על 800 או קרוב ל-1,000 בעלי נתינות ישראלית, שעכשו, לפי החוק, יכולים לבקר בגדה ללא צורך ברשיון, אבל מותר תמיד לומר לכל אחד, שאינו ראוי לעבור לשם. אם המדובר באנשי "אל-ארד", שהתקשרו עם אנשי ה"אל-פתח" - המדובר גם על ערכים, אולי יש גם יהודים בודדים - אנחנו בתוקף הצו יכולים למנוע מכל אזרח ישראלי לנסוע לעזה ולגדה. הוצאנו קרוב לאלף צווי איסור נגד אנשים שלא רצינו שיסעו לשם ולא היתה שום הגבלה אחרת.

בתגובה ראשונה לידיעות אלו הוצע שאולי אני אכתוב מכתב לחה"כ אמנון לין, לחה"כ שם טוב ולאחרים, ששמענו על הפגישות שלהם עם ערבים, שהביאו לאפקט שלילי מנקודת ראות בטחונית, ושנאנחנו מבקשים מהם לא לעשות זאת. לא כתבתי מכתב זה וחשבתי, שיהיה יותר נכון להביא נושא זה לדיון כאן. אינני רוצה להתעלם מההשפעה השלילית שיש לביקורים אלה. הצעה פשוטה, איך למנוע זאת - אין לי, כי כל הצעה אולי יוצרת יותר בעיות מאשר פותרת אותן.

הענין התחיל בשעתו עם עתונאים זרים. אם אנחנו אומרים לעתונאי זר מה"ניו-יורק טיימס", שהוא לא יכול לדבר עם ראש עיריית שכם, זה יותר גרוע מכל דבר שהוא יכול לכתוב. אחר כך באים העתונאים הישראליים וטוענים: "מפני שהוא גוי, לו מותר ולנו אסור - מה זה?". אז מוכרחים לתת גם לעתונאים ישראליים. חה"כ אורי אבנרי הוא גם עתונאי מובהק. אמנם חברי הכנסת ויקטור שם טוב ואמנון לין, בשיחותיהם אינם חותמים בשם מדינת ישראל, אבל הם אומרים להם שיבררו את הדברים, משתתפים בצרותיהם, שהנה "לוקחים מהם בית חולים, עושים כך וכך" וכו'. איננו יכולים להבדיל בין עתונאים ישראליים ובין עתונאים זרים. אם לעתונאים נותנים, אי אפשר להטיל איסור על אחרים.

שר הבריאות י. ברזילי:

יש ענין מהותי ויש ענין פורמלי. מבחינה מהותית, אני חושב שאפשר לקיים איזה שהוא בירור. כאן מדובר בכל זאת בשורה ראשונה בגורמים קואליציוניים, בחברי כנסת, או במנגנונים של מפלגות. במקרים אלה אני מקווה שאפשר להסביר על מה צריך לדבר ועל מה אי אפשר לדבר.

אינני מעלה על הדעת, שבירושלים המזרחית אפשר לאסור על מישהו לקיים פגישות. מי שיושב בירושלים, אם זה ערבי או יהודי, אם זה מנהיג ערבי שיש לו קשרים עם ה"אל-פתח", צריך לבודד אותו, אבל לגבי ירושלים, לא יכולה להיות שום הגבלה של פגישות עם יהודים וערכים.

השר מ. בגין :

זה לא מחייב, שחבר כנסת יספר איך שר שלו הצביע בממשלה.

שר הבריאות י. ברזילי :

עצם העניין הוא רע גם בחיפה וגם בתל-אביב. יכולים להזמין אותו לכנסת ולספר לו את הדבר, לא תפתור את הדבר על ידי איסור. אינני רואה אפשרות לאסור פגישה בירושלים על אנשים שגרים מחוץ לירושלים. אינני רואה אפשרות לאסור על חברי כנסת אפשרות של ביקורים.

לגבי הגדה, אני מכיר שזה עניין אחר, אבל גם בגדה נדמה לי שזה יהיה קשה מאד.

שר המשטרה א. ששון :

אני רוצה להוסיף על מה שאמר כאן שר הבטחון. הוא לא הזכיר כאן את הקומוניסטים. גם חברי הכנסת וגם חברי המפלגה הקומוניסטית משגשים היום כמדריכים לערביי הגדה. אומרים להם איפה הם יכולים להתנגד ואיפה הם יכולים להתקום, מה עליהם לעשות ומהי עמדת רוסיה. אני חושב, שגם חברי הכנסת הקומוניסטים וגם אנשי "אל-איתחאד" גורמים לנו נזק. וזה נוסף על אנשי "אל-ארד", שממש התחברו עם החבלנים. הם הלכו לדון אתם איך הם יכולים לעזור להם בתוך ישראל.

אני חושב, שאנחנו צריכים לנקוט יד תקיפה ולחזור למצב, שאי אפשר יהיה לבקר בגדה בלי רשיון. גם אנשי הגדה, ברצותם לבקר בישראל צריכים לקבל רשיון.

שר הבטחון מ. דיין :

אנשי הגדה זקוקים לרשיון לשם ביקור בישראל.

שר המשטרה א. ששון :

אחרת המצב ילך ויחמיר, גם מבחינת ה"אל-פתח" וגם מבחינת החבלנים. ממלא מקום הרמטכ"ל סיפר כאן על החוליה שנתקלו בה בסביבות בן-שמן. אינני יודע אם בדקו לאן היה בכוונתם להגיע. עד כמה שאני הכינותי, כוונתם היתה להגיע ללוד. אילו היו מצליחים לפוצץ את שדה התעופה בלוד, אפשר לתאר איזה הד היה לזה, אם בישראל ואם בחוץ-לארץ. הצעתי, שנחליט שעל ביקורים מחוץ לירושלים יש צורך ברשיון.

ראש הממשלה ל. אשכול :

שר הבטחון בעצמו העלה כאן כמה סיבוכים, עתונאים זרים, עתונאים שלנו, השאלה איך עושים זאת.

שר החוץ א. אבן :

אני סבור, שאיסור סיטוני של מגעים בין יהודים וערבים בשטחים המוחזקים ובירושלים אינו אפשרי ואינו מתקבל על הדעת, במיוחד לא בירושלים, וכאן אולי תעמולתנו ביחס לירושלים מתנקמת בנו. אנחנו עשינו תעמולה רועמת בעולם על משמעות הגישה החופשית לכל המקומות בירושלים. יש להתחשב כאן גם במצב המשפטי, הם אזרחים לפי החוק. אבל גם המשמעות המדינית של העקרון האומר, שאסור ליהודי ולערבי להפגש, המשמעות המדינית היא חמורה מאד.

אני מציע להבחין בין כמה סוגים. לגבי סתם אזרחים, פה חל החוק. צריך להקפיד על כל אזרח שיכבד את החוק. זה תפקידם של מוסדות הביון ושירותי הבטחון, שאזרח לא יפגע בבטחון המדינה. לגבי חברי ממשלה, ברור שזה יכול להיעשות רק על ידי קביעת קו, אם נפגשים או לא נפגשים. אני אומר זאת בכוונה, כי כמה אישים ביקשו פגישה אתי ואני התחמקתי. ברור שלכל פגישה אתי יש גם משמעות מדינית.

לגבי אישים ציבוריים, אני חושב שאפשר רק לבקש שיתוף פעולה מתוך התנדבות. כלומר, להפגש עם נציגי המפלגות ולבקש שלא יעשו את הדבר, או שיעשו את הדבר תוך התייעצות ויוקירו רגליהם משטחים אלה ואנשים אלה.

לגבי עתונאים, אני מציע לא להפריע לעתונאים מה"ניו יורק טיימס" או מה"לה מונד"...

שר הבטחון מ. דיין:

לביקורים שלהם גם לא היו הדים שליליים מבחינה

בטחונית.

שר החוץ א. אבן:

אני חושב, שהבעיה שהעלה שר הבטחון צריכה למצוא פתרון בדרך של שכנוע והשפעה ולא בדרך של איסורים.

השר מ. בגין:

ההכרה הכללית היא שהעניין מסובך, אבל עדיין לא מצאנו פתרון. אני חושב שלא עצם המגע מסוכן, אלא תוכנו. ניקח את הדוגמא בעניין בית החולים. זו דוגמא מיוחדת במינה. יש בזה מידה של נסיון למצוא חן בעיני הגויים: "יש יהודים רעים ויש יהודים טובים ודעו לכם, שאנחנו יהודים טובים". בכלל יש נוהג שניתן פרסום איך חברי ממשלה הצביעו או הביעו דעה בממשלה, ואפילו בועדת השרים לענייני בטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

אם אתם מסכימים, אני אקרא את הידיעה במלואה, כדי לדייק בתיאור של מה שקרה שם. זה נודע מפי ערבי באיזור. הידיעה אומרת: "ביום 7 בדצמבר 1967 הודיע ערבי לא ידוע לשייך חלמי אל-מוחתסב, ראש הקאדים בירושלים המזרחית, לרוחי אל-חטיב, לשעבר ראש עיריית ירושלים המזרחית ולאנואר אל-חטיב, לשעבר מושל ירושלים, כי ביום א', 10.12.67, ייעשה נסיון נוסף מצד ישראל להשתלט על בנין בית החולים בירושלים המזרחית. הערבי אמר כי דבר זה נודע לו ביום 7.12.67 בפגישה עם ח"כ עבד אל-עזיז זועבי, בה נכח גם חבר סיעתו של עבד אל-עזיז זועבי, "ד"ר שם טוב". הערבי סיפר כי בפגישה זו נאמר לו כי שר הבריאות התנגד להחרמת בית החולים, בעוד שועדת שרים עומדת על החרמתו והמלצותיה יוגשו לממשלה ביום א' (כנראה 10.12.67)".

שר הבריאות י. ברזילי:

זה לא על שייך-ג'ראח, כאן מדובר על א-טור - זה

דבר אחר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל מנין להם בכלל כל העניין הזה איך מישוהו

הצביע?



השר מ. בגין:

מהות השיחה ההיא היא, שיש יהודים רעים שהולכים לקחת את בית החולים, ויש יהודים טובים שאומרים: לא.

כאן אני רוצה לעמוד על נקודה אחת. אחת מן השתים, או שהממשלה וועדת השרים יפרסמו מדי פעם בפעם החלטות שנתקבלו ברוב קולות ויפרסמו גם אלה שהיו בעד, או שנמשיך ללכת לפי הכלל המקובל, שאין הצבעות בממשלה ובוועדות מתפרסמות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הכלל הוא הפוך, שמפרסמים.

השר מ. בגין:

לפעמים אומרים בכנסת: הממשלה כולה הסכימה - זה דבר מקובל. כי אם אומרים שזה לא נתקבל פה אחד, צריך להתחיל לפרט מי החברים שלא הסכימו לדעה זו. אפילו אם אני נגד החלטה מסוימת, אם הממשלה החליטה, זו החלטת הממשלה. אבל כאשר זה מגיע לשיחות עם ערבים, זה דבר חמור מאד, כי יש פה התרפסות, כאילו יש פה יהודים רעים, שרוצים לקחת את בית החולים ויש יהודים טובים שהם נגד.

על עתונאים לא נאסור מגעים מסוג זה. בקשר לחברי כנסת, אולי אפשר לומר משהו גם לחברי הכנסת, שאינם נמנים על תומכי הממשלה. אני חושב שראש הממשלה צריך לכתוב מכתב, כי זה לא רק ענין בטחוני, להנהלות הסיעות, או יקיים שיחה עם נציגי הסיעות, שאין להביא לפני העסקנים הערביים דברים שהממשלה החליטה או לא החליטה עליהם. זה יכול להיות מכתב שהסודיות אינה חלה עליו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מוטב לקיים שיחה. כדי למנוע פגיעות בעניינים בטחוניים, מוטב שראש הממשלה יקיים שיחה עם הנהלות הסיעות והן צריכות להעביר את הדברים לחברים שלהן. אי אפשר להשאיר את המצב כמו שהוא, אבל גם אי אפשר להטיל איסור טוטאלי על מגעים כאלה. אני מציע או בעל-פה או בכתב, לקיים בירור בענין זה עם הנהלות הסיעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

המסקנה היא שעל עתונאים לא נאסור מגעים כאלה, וגם לא על חברי כנסת שאינם "מוסרים להכעיס". השאלה אם אפשר להיאחז באיזה דבר, שמוסרים סודות בטחוניים, כי אז גם לגבי חברי כנסת יש ודאי איזו יוריסדיקציה מה יכולים ומה לא יכולים למסור. נשאת ההצעה שנדבר עם הנהלות הסיעות של אותם חברי הכנסת שעשו זאת, כדי למנוע נוהג זה.

אני חוזר כאן למה שפעם דיברנו. אמנם זה היה בקשר לפרסומים וכתובת ספרים והשר דיין ביקש לעכב את הענין...

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הצעת השר בגין התייחסה לפרסום נאומי שרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מכאן נובע שזה אומר כך וזה אומר כך, ויוצא שחריף יודע יותר ממני, כי אני לא תמיד זוכר מי אמר מה בממשלה. מספרים לפעמים לעתונאים אפילו הלצה שנאמרה בקשר לדיון מסויים. ענין זה תובע פתרון. שר

המשפטים בזמנו הציע הצעה בענין זה ואני ראיתי שלא נוכל להגיע לפתרון הבעיה, אלא אם הממשלה תחליט על נקיטת אמצעים דרסטיים, וחששתי שהיא לא תרצה לנקוט אמצעים דרסטיים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה חששת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כי זה קשור בדברים שונים. למשל, אני מניח שממשלה לא תרצה להחליט שמשהו יעקוב אחרי שיחות טלפוניות של שרים. דיברתי עם אדם שמכין בענינים אלה והוא אמר, שהאפשרויות כל כך רבות, שבלי נקיטת אמצעים כאלה אי אפשר להגיע לשורש הענין. אבל הוא עצמו אמר, שאינו מיעץ לנקוט אמצעים כאלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש חשש שעוקבים אחרי שיחות טלפוניות של שרים.

שר הבטחון מ. דיין:

אולי החשש קיים, אבל הטלפונים לא תמיד עובדים.

השר מ. בגין:

ביחס לטלפון שלי, המסורת נמשכת - מאזינים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם אצלי המסורת נמשכת - לא מאזינים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לגבי הטלפון שלי אינני יודע. על כל פנים, האיש אתו דיברתי - והוא מוסמך בענינים כאלה - לא יעץ לעשות זאת. בלי אמצעים כאלה אינני יודע איך אפשר למנוע. שר המשפטים הציע בזמנו לאסור על העתונים לפרסם משיבות הממשלה, חוץ ממה שמוסרים רשמית. אם נעשה זאת, העתונאים קצת ירגזו, אבל מסתבר שזו הדרך היחידה שבה אפשר למנוע פרסום.

לפי שעה, אני מבין שמציעים לקיים בירור עם הנהלות הסיעות. מה שנוגע לירושלים, ברצוני להגיד לשר ברזילי, שכאילו ניסה ללמד זכות על חברי הכנסת, לא נשמע כדבר הזה.

שר הבריאות י. ברזילי:

צריך קודם כל לבדוק את העובדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בענין זה דנו כמה פעמים. החלטנו, ואחר כך בא שר החוץ וביקש לחכות עוד איזה ימים, כי בינתיים מכינים תכניות. במצב כזה לא יתכן שהאנשים ידעו על דיונים מבפנים. עדי יפה סיפר לי שהוא נפגש עם איזה רופא ערבי מירושלים, ובמהלך שיחתם הוא שאל אותו מה מצב הבריאות ומצב החולים, והרופא אמר שהוא נשאר כמעט ללא עבודה, כי האנשים רצים לבתי החולים היהודים. זה טוב, אם כי אינני מקבל זאת בכל מאת האחוזים. אנחנו רוצים לעשות משהו בירושלים. גם אם הממשלה או ועדותיה יקיימו בכל שבוע ישיבה בירושלים העתיקה, לא ייבנה מזה חורבנה

של ירושלים. הייתי מציע לשר ברזילי לשוחח בענין זה עם חה"כ שם טוב. לא יעלה על הדעת, שהוא ימסור להם מי היה בעד ומי היה נגד ולא יעלה על הדעת, שחבר מפלגה השותפת בממשלה לא ישתמש בכל אפשרות כדי להסביר מדוע צריך לעשות זאת. בית החולים עומד ריק. מה שרוצים הוא, לקחת אותו לאיזה שנים בחכירה, כאשר בית החולים השני ממשיך בפעולתו, ובינתיים רבים מהחולים באים לבית החולים "הדסה".

לסיכום, כולנו חושבים שזה לא רצוי ומוצע שנדבר עם הנהלות הסיעות. זה הדבר היחידי שאפשר לעשות. אבל גם חברים בודדים צריכים לשכנע את חברי הכנסת, חברי סיעותיהם. יש כאלה שאי אפשר לבקש מהם שידיברו לטובת הממשלה, לפחות ישאירו זאת לאנשים שעליהם האחריות.

מ ח ל י ט י מ :

כי ראש הממשלה יבוא בדברים עם הנהלות הסיעות בכנסת למען העמידם על הנזק הנגרם על ידי קיום שיחות בין חברי כנסת ואישי ציבור לבין תושבי השטחים המוחזקים, בנושאים הנוגעים לענייני בטחון ובעיות פנימיות של הממשלה.

ב/41. גירוש מסיתים מהגדה המערבית לירדן

שר הבטחון מ. דיין :

בסעיף הזה אני רוצה להציע ולהמליץ על גירוש שני ערבים מהגדה המערבית לירדן. האחד הוא עו"ד איבראהים בכר, מוסלמי מרמאללה, המייצג את הנהלת הווקף בירושלים, ידוע כקומוניסט או בעת'יסט. ישב בכלא הירדני. לאחר מלחמת ששת הימים הוגלה ליריחו בגלל פעילותו בארגון ההתנגדות הסבילה וב"מועצה המוסלמית". לאחר שובו מגלותו המשיך את פעילותו הפוליטית בגיבוש החוג הלאומני-שמאלי ברמאללה ואף השפיע על עורכי דין ושופטים להמנע משיתוף פעולה. הפעיל לחץ על קבוצת העסקנים הקוראים להקמת מדינה פלשתינאית. הוא דוגל בגלוי בכך, שעל האוכלוסיה להקשות על ישראל על ידי התנגדות פאסיבית. מקיים מגע הדוק עם אנשי מפ"ם, ח"כ עבד אל-עזיז זועבי ואף אנשי צמרת יהודים. קיים חשש סביר שבכר וחוגו יקיימו קשרים עם ארגוני הפח"ע. הוא אף סירב לגנות את פעילות הפח"ע במגעיו עם קציני הממשל.

מסתבר שזועבי הוא בן-כתתו והם למדו יחד. כאשר בכר היה ביריחו, זועבי ביקר אותו והציע לו עזרה, אבל בכר אמר שאינו צריך שום עזרה.

השני הוא כמאל נאצר, עתונאי ופוליטיקאי, יליד בית-זית, פעיל בולט בקואליציה של מפלגות השמאל בתקופת נאבולסי, חי ופעל יחד עם מישל עפלאק בסוריה, נידון למאסר בירדן. אף הוא נמנה על החוג הלאומני-שמאלי ברמאללה, דוגל ומטיף לאי שיתוף פעולה, לוחץ על העסקנים הקוראים להקמת מדינה פלשתינאית. על פי ידיעה מהימנה, נפגשו בכר ונאצר לאחרונה בביתו של עלי ספריני מאל-בירה, עם שלשה "אורחים מחו"ל", ביניהם אחד מסוריה. מוצע לגרש לירדן את בכר ונאצר וכן לעצור לחקירה את ספריני.

מכל אנשי הצמרת הערבית היום, עד כמה שידוע לנו, הפעיל ביותר בארגון התנגדות לישראל, במיזוג של התנגדות פוליטית עם הסתייגות בפעילות התרבותית, הוא איבראהים בכר, שעושה זאת על רקע אידיאולוגי. הוא לוחם פוליטי מנוסה ומושבע וישב לא פעם בבית הסוהר גם אצל הירדנים. גם כאשר הוגלה ליריחו, אמר שאינו מתכוון לשנות את דרכו. הוא נגד ההשתלטות היהודית וגם אם יגלו אותו, לא יותר על מלחמתו.

הנקודה החמורה שבגללה אנחנו מציעים לעשות זאת, שיש לו השפעה והוא יכול לארגן סביבו חוג אנטי-ישראלי. הוא גם עורך דין של המועצה המוסלמית וחותר בשם המוסדות המוסלמיים. בזה הוא יותר לאומני מאשר קומוניסט. אנחנו רואים בו איש בעל השפעה ואם נשאיר אותו, גם אחרי שנאסור אותו, הוא ימשיך בפעילותו ועלול להצליח להקים סביבו חוג רחב שקשה יהיה להלחם בו.

אנחנו מציעים להביא אותם עד הגשר שעל הירדן ולומר להם שאיננו רוצים לראות אותם פה.

שר הבריאות י. ברזילי:

איני יודע שום דבר על האנשים האלה. אני מקבל מה שאומר שר הבטחון. אבל יש לי ספק שהוא יותר עקרוני. אם הם אנשים שעושים דברים מזיקים ומחבלים, מכל הבחינות רצוי שנטפל בהם גם על ידי הטלת עונש. אבל איני חושב שזו הדרך - להגלות אותם לירדן. הם תושבי הגדה. עשינו פעם מקרה יוצא מן הכלל. גם זה היה קצת קונטרוברסלי ובסופו של דבר, לא היה ברור אם זה היה טוב או רע. אינני רוצה להכנס לפרטים, אבל הסוף היה שחוסייין מינה אותו שר בממשלתו.

להפוך את זה לשיטה, אינני חושב שזה אפקטיבי. הוא קומוניסט לאומני, שם יפתו אותו, הוא יספר כל מיני סיפורים ויכנס לעתונות וימשיך בכל הפעילות הזאת. מדוע לא לנטרל אותו אם יש לזה סיבות מהותיות? לא נראה לי גם כלפי העולם כדבר רצוי, שאנחנו מגלים לצד השני כל מי שאינו רצוי לנו. הוא איש הגדה, ואם הוא מורד בחוקי הממשל, צריך לטפל בו בצורה המתאימה ולהביא אותו למשפט.

שר הבטחון מ. דיין:

לו מרד בחוקי הממשל, היו מביאים אותו לבית המשפט. הוא אינו מורד.

שר הבריאות י. ברזילי:

עכשו מביאים לנו הצעה להגלות שניים. כעבור שבועיים יהיו עוד שניים וזה הופך לשיטה.

שר הבטחון מ. דיין:

עד היום הבאתי הצעה אחת להגלות, ואחרי חמישה חודשים אני מביא הצעה להגלות עוד שניים.

שר הבריאות י. ברזילי:

זה לא נראה לי.

שר המשטרה א. ששון:

אני רוצה להוסיף פרטים על איבראחים בכר. הוא אחד מהארבעה שהוגלו בזמנו ליריחו ובמשך ארבעה חודשים שישב שם הוא לא הפסיק מפעילותו. הוא קומוניסט שחתר תחת שלטונו של חוסייין, וגם בירדן ישב הרבה פעמים בבית הסוהר. הוא נימנה על אלה שחמכו בנאצר בכל הענינים. בזמן המלחמה הוא ישב במאסר, והם שחררו אותו והעבירו אותו אלינו כדי להפריע לאלה שמדברים ביניהם על הקמת מדינה עצמאית. הוא היה במאסר בעבר הירדן.

שר הבטחון מ. דיין:

הוא תושב רמאללה וכשרמאללה היתה חלק מירדן, בשביל המאסר לקחו אותו לבית הסוהר בירדן.

שר המשטרה א. ששון:

הוא נקט שיטה של איומים על אלה שמדברים על מדינה פלשתינאית עצמאית.

השני הוא בעת'י וקשור עם הממשלה המרכזית של סוריה ומשמש כתובת לאלה שמסתננים לכאן מסוריה.

אני חושב, שאם נחזיר את בכר לירדן, הם לא יעשו ממנו שר, אלא יחזירו אותו לבית הסוהר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בשעתו התנגדתי לגירושו של אל-סייח, מחשש להדים בינלאומיים שיכולים להיות בענין זה. הוחלט אז נגד דעתי, ובצדק הוחלט נגד דעתי, כי החששות שלי לא נתאמתו. הוא אמנם נתמנה בירדן לשר הדתות, אבל לא היו לזה הדים גדולים.

אני רוצה שהחברים ידעו, שהאמצעים בידינו מאד מוגבלים. מאסר אדמיניסטרטיבי והגלייה אינם אמצעים דמוקרטיים ביותר. אני יודע ממקור מוסמך, שלמעלה מששים איש יושבים במאסר אדמיניסטרטיבי כזה. זה לא מעט, וזה קשה. איננו יכולים לקחת את האנשים האלה ושוב פעם להגלות אותם. כנראה שאין חומר מספיק כדי להביא אותם למשפט, כי לו היה - ודאי היו עושים זאת.

נכון מה שאומר השר ברזילי, שאי אפשר להפוך זאת לשיטה, אבל מזמן לזמן, אנחנו חייבים לנקוט צעדים שונים שבידינו ואני תומך בזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני פעם נפגשתי עם בכר זה ונוכחתי שהוא שונא ישראל שנאה יוקדת. אינני חושב שעכשו הזמן המתאים לערעורים. גם אני התנגדתי אז להגלייתו של אל-סייח והתברר, שצודק שר המשפטים, העולם אינו עושה מזה רעש, אבל אינני רואה את התועלת שצמחה לנו.

שר הבטחון מ. דיין:

לו היה נשאר פה, היית רואה את "התועלת".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כיוון שיארינג עומד לבוא השבוע, אולי לא רצוי לקבל אותו בידיעות כאלו וכדאי לדחות זאת לשבוע הבא. לו אפשר היה לעקוב אחרי בכר ולתפוס אותו בשעת מעשה ולהביא אותו למשפט - היה יותר טוב. אם לא, אני מציע להגלות אותם אחרי צאתו של יארינג.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לו הייתי יודע שעל ידי הגליית שניים אלה גמרנו את הענין, זה היה בסדר, הייתי מצביע בעד. היות ואני סבור שבמקום אלה יקומו אחרים והם ימלאו את מקומם, זה לא משיב על עצם הענין שלנו. נושא זה נוגע לסעיף ג' בסדר היום. אני חושב שנגד המסיתים האלה צריך להקים תנועה ערבית כזאת בארץ, שהולכת יחד אתנו וישנם סימנים שאפשר להקים דבר כזה. אבל זה לא מקרה אחד, עכשו

הגלינו עוד קומוניסט אחד...

שר הבטחון מ. דיין:

לא הגלינו, זה מסתנן שהחזרנו אותו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי אפשר להגלות אותו עוד הפעם ליריחו. נדמה לי ששם הוא עלול להביא פחות נזק מאשר כאשר יישב בעבר הירדן. שם הוא ינהל תעמולה נגדנו ובעולם תקום סערה, שהנה אנחנו מגלים את הלאומנים. שנית, כאן יהיו ממלאי מקום לאנשים אלה, אז מוטב שהם ישארו כאן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני בעד הצעת שר הבטחון, קודם כל כדי להתרות באחרים ושנית, מפני שהנסיון הקודם הצדיק את עצמו. אם באים פעם בחצי שנה בהצעה להגלות אנשים, זה עוד לא עניין של שיטה. זה לא עורר שום הדים בעולם.

השר מ. בגין:

רבותי, אל נזלזל באדם אחד שהוא בעל השפעה ואשר סביבו, וזו הסכנה, נוצר חוג של מתנגדים. אם נרחיק אותו, החוג לא יקום. נעביר אותו לעבר הירדן המזרחי.

שר הבטחון מ. דיין:

ברצוני להגיד לשר הפנים - כדאי לנו מדי פעם בפעם לבדוק ולראות מהפעולות שנקטנו, מה עלה יפה ומה לא עלה יפה. כולנו נמצאים במאמץ אחד למנוע התפתחות כזאת נגדנו. פעם באנו בהצעה אחרי השכיחה בעיר העתיקה, לסגור כמה חנויות ואתה אמרת: מה ייצא מזה? יעשו שביתה כללית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא זאת אמרתי.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה על כל פנים היית נגד. כאשר הצענו לנהוג בשכם כפי שנהגנו על מנת לשבור את התנגדותם ושיפתחו את בתי הספר, אמרת: חס וחלילה. כאשר באנו בהצעה להגלות את אל-סייח, שעמד בראש המתקוממים, אמרת: זה יהפוך אותו לקדוש. כבר אינני חוזר פה על דברי שר המשפטים, שהודה היום כי התברר שהוא לא צדק, שיקום רעש והתוצאה תהיה הפוכה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב, שלא השגנו על ידי זה הרבה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מוכרח להגיד לך, כי כאשר אתה אומר: לא השגנו הרבה - זה מתוך חוסר ידיעה. אינני חושב שלמדת מספיק את הבעיה והגעת למסקנה. ממלא מקומו של אל-סייח, זה הבדל בין יום ללילה. אם נקיים פעם בירור כדי לראות מה השינויים שמתחוללים שם, אפשר יהיה לראות את ההבדל הרב בין פעילותו של אל-סייח ובין ממלא מקומו. הוא הדין לגבי איברהים בכר. זה לא עניין של שיטה, הוא אישיות בעלת השפעה.

שר הבריאות י. ברזילי:

כל זמן שהוא ישנו.

שר הבטחון מ. דיין:

כמו ששר הפנים לא למד, גם אתה לא למדת. היתה לך דעה לפני שידעת מי הוא בכר. אפילו אצלנו יש אנשים, שיש הבדל בין אחד לשני. היה אצלנו שטרן ואין שני כמו שטרן. לא בא ממלא מקום שהוא בדיוק אותו הדבר. אין להם אישיות עם התמדה כזו כמו בכר, ולהתראות יש ערך רב אצלם. כאשר לקחנו פעם אחת את רשיונות האוטובוסים - הם לא שבתו יותר. אחרי שסגרנו כמה חנויות, הם לא סגרו יותר חנויות. כאשר הוצע להגלות את אל-סייח, אמרו: מה יהיה אם יגלו אותו, אם יהיה משהו אחר שימשיך בדרכו? מי שבא במקומו אינו דומה לו. ומי שרוצה לבוא במקום בכר, יראה בזה התראה וילמד מהענין.

יארנינג יהיה בארץ יומיים. אני מוכן לחכות עם זה

שבוע ולדחות את ההגלייה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש חברים, שברור להם שזה טוב. למעשה, לפי שעה, הגלינו רק איש אחד ולא הפסדנו הרבה. אם האנשים שיותר קרובים לענין חושבים שזה חשוב, צריך לתת אפשרות לעשות זאת ונראה מה תהיינה התוצאות. זה לא דבר שמוכרח להיעשות בימים אלה. אפשר לחכות עד לאחר צאתו של יארנינג. תחילה גם אני חשבת: אם נעביר לעבר הירדן את כל "הגאונים", מה יעשו שם?

השר מ. בגין:

ביחס לבכר, בטוח שחוסייין יכניס אותו לבית הסוהר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כמה חברים כאן ברור להם שזה טוב; השרים: דיין,

בגין, קול ושר המשפטים.

השר י. גלילי:

אין חובה לדבר, אבל אם יש צורך בהצבעה - נצביע.

ה צ ב ע ה :

בעד הצעת שר הבטחון - רוב קולות;

נגד - 1 קול.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ברור שעושים זאת אחרי נסיעתו של יארנינג.

מ ח ל י ט י מ :

(נגד 1 קול) - לאשר את גירושם של עו"ד איברההים בכר והעתונאי כמאל נאצר מרמאללה לירדן. הגירוש יבוצע לאחר שמר ג. יארנינג יסיים את ביקורו בישראל.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

קראתי בימים אלה, שהיה כינוס של התנועה בענין ההתנחלות בשילה. אם תנועה זו עושה אסיפות בירושלים, זו זכותה, אנחנו מדינה חופשית. כל הכבוד למשמרת הצעירה של המפד"ל, אבל שמעתי שבכינוס זה הופיעה הגב' רחל בן-צבי וכן הופיע מר עובד בן-עמי ואחרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הסעיף הזה איננו בסדר היום ואנחנו נמשיך לפי סדר היום.

ב/42. עיבוד שטחים בבקעת הירדן

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר העבודה ביקש להעמיד סעיף זה על סדר היום, אבל הוא איננו. רציתי רק להזכיר שפעם סיכמנו כי שטח אחד אשר גובל עם הישובים שלנו: טירת צבי, כפר רופין וכו', שהוא שטח של 25 אלף דונם, ואולי אפשר להגיע ל-28-30 אלף דונם, זו אדמה בעלת ערך, יש שם מים, אבל גם בתוך השטח ישנן חלקות מעובדות על ידי ערבים. הישובים רוצים כמובן מכל מיני נימוקים לעבד שטח זה, ועל זה החלטנו.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא החלטנו, אבל מי שמעבד - מעבד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אינני יודע אם אז ידענו בדיוק למי שייכות החלקות האלו ויתכן שרק כאשר הישובים שלנו יתחילו לחרוש, תתחלנה הצעקות. ביקרתי בשטח יחד עם שר החקלאות ועל פי מה שדובר אז, הוא הורה להתחיל לחרוש את השטחים הבלתי מעובדים. כפי שאמרתי, יש שם גם מים.

לו חשר אלון היה פה, יתכן שהיה מרחיב את הצעתו, כי אני מבין שהוא רוצה להציע שמהצד המערבי של הכביש, שם ישנם בתים ריקים, לא תנתן רשות עיבוד לערבים. דבר זה צריך לבדוק עם שר החקלאות.

השר י. גלילי:

הייתי מציע לדון בזה כאשר שר העבודה יהיה.

שר הבריאות י. ברזילי:

הייתי מציע להזמין את שר החקלאות לדיון הזה.

שר הבטחון מ. דיין:

שר החקלאות לא דיבר אתי. אני בעד זה שנעבד שטחים נטושים לגמרי, כי אם אנחנו לא נעשה זאת, יבוא ערבי אחר והוא יהיה בעל החלקה.

נוסף לזה, אני בעד הקמת ישוב, בשלב ראשון היאחזות של נח"ל, במגמה של ישוב קבע, בהמשך לטירת צבי ודרומה משם. הקושי הקונקרטי שנתקלנו בו הוא בקביעת הבעלות על השטח. בעמק הירדן יש חלקות רבות שהן מעובדות רק בחורף, והעובדה שעד לגשמים השטח אינו מעובד, אין פירושה שהערבי



ברח, אלא כיוון שזה רק גידולי חורף, אנחנו עלולים לעמוד במצב, שגם אם נצא בשקט לעבר את האדמות הבלתי מעובדות, יבואו הערבים בעלי הקרקעות מטובאס ויצעקו שמעבדים את הקרקעות שלהם. זה גם לא יהיה בהתאם להחלטה, ובעיקר לא בהתאם לכוונה שלנו. אין לנו כוונה לפתוח בקונפליקט כאן ואחד הדברים החמורים זה ענין האפוטרופוס.

אם סיכמתם עם שר החקלאות על חרישה מיידית, אני מציע שיהיה מדובר על שטחים נטושים, כי אם נתחיל צעקה, אנחנו ניפגע. צריך יהיה לברר ענין הבעלות על הקרקע, וזה ענין מסובך. אם נתחיל לחרוש את כל הקרקעות ולא רק את השטחים הנטושים, תקום צעקה, שבחלקה תהיה צודקת. אנחנו החלטנו החלטה מבחינת המדיניות, אבל הכוונה לא היתה להפקעת קרקעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נחזור לסעיף זה, כי אני מבין שלשר העבודה יש הצעות. מפי האנשים שנפגשתי אתם שם הבינתי, שיכול להיות שיש שם שטחים גדולים ללא בעלים. לי נראה שאין בזה אסון, שנצא לחרוש ובמידה ויתברר שבחלקה אחת איזה ערבי מגדל עגבניות, יכול להיות שאז נחלק את השטח. אנחנו צריכים לדעת אם אנשי טובאס הם בעלי שטחים גדולים. אם יתברר שחלקה שחרשנו שייכת למישהו, לכל היותר ישלם בעד החרישה.

אני אבקש מהשר גבתי להפגש עם שר הבטחון ולבדוק את הדברים יחד. לי נראה שהשטחים הנטושים שם, שגובלים עם הישובים שלנו, יש לעבד. יש שם ישוב אחד של סולץ, שסובל סבל רב, כי האדמה שם היא גירית ולא טובה. אני כמעט בטוח, שלפחות מחצית השטח אפשר לרכז שם, כי התברר שאין לו בעלים. אם נחרוש עכשו, עוד אפשר יהיה לזרוע ואז גם הבירור אתם יהיה יותר קל.

שר הבטחון מ. דיין:

אינני בעד זה שנעבד קרקעות, שהבעלים שלהם קיימים. אנחנו מספיק במתיחות אתם וצריך קודם כל לבדוק את הבעלות. אני בעד זה שנעבד רק את האדמות הנטושות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אתה עוד לא יודע איזה אדמות נטושות ורק כאשר נתחיל לחרוש, הבעלים יופיעו.

שר הבטחון מ. דיין:

זו יכולה להיות שיטה, אבל צריך להמנע מצעקה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אתה מציע להקים שם נקודה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

בענין זה אני דוקא מוכן לחכות, כי ברגע זה קשה לדעת איפה להקים את הנקודה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אפשר להגיע לידי הסכם.

שר הבטחון מ. דיין:

כדי להגיע להסכם, צריך לבדוק למי האדמה שייכת. זה לא במסגרת בטחונית. אני בעד הקמת נקודה במקומות שהערבים ברחו. לשר העבודה יש תכנית בטחונית, הוא אומר: ניקח את עמק הירדן. זה דבר אחר. אם יתחילו לחרוש מיד את האדמות הנטושות ואחר כך יבואו הערבים ויתחילו צעקה, אז יתחיל משא ומתן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בעד זה. ביקרתי במקום ולא יצאתי מעורר ביותר. נתברר שמשטח של 120 אלף דונם, כמחצית מזה מעבדים הערבים. יש פה שטח רציני, שגובל ביישובים שלנו. מצב הרוח של אנשי כפר רופין לא היה טוב ביותר.

שר הבריאות י. ברזילי:

אתה אמרת ששם יש גידולי חורף ורק אז מופיעים בעלי הקרקעות. עכשו חורף. אולי אפשר לעשות זאת בעוד חודש ותוך החודש הזה יכול להתברר אם יבואו או לא יבואו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם לא נחרוש עכשו, לא יהיה לנו כבר מה לעשות. אנשי היישובים יודעים בערך מה השטחים שאין להם בעלים ומה השטחים שיש להם בעלים. יכולה להיות טעות. זה יתברר אחרי החריש. לי נראה שעל ידי כך הרבה יותר קל להגיע לסידור העניין. אנחנו עוד רחוקים מזה, שלאורך כל הגבול הזה נקים יישובים, אבל כאשר מסתכלים על המפה של השטח הזה, זה טלאים טלאים ויכול להיות, שיש באיזה מקום שטח שאפשר לרכז. יחד עם זאת, אם יש איזה שהוא ספק, אינני רוצה שיעשה איזה דבר.

מה שהשר ברזילי מציע אינו מעשי. שם יורדים 300 מילימטר גשם. אם נחכה עוד חודש ולא נחרוש, ברור שלגבי חלק כבר לא יהיה מה לחרוש.

שר הבריאות י. ברזילי:

נניח שחרשנו ובעל הקרקע מופיע - מה אז?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז אני בעד זה, שניקח את המפה, נשב אתם, נחלק את הקרקעות ונרכז אותן. טובאס רחוקה משם והשטחים הנטושים האלה קרובים יותר ליישובים שלנו. יש גם שאלה של מים.

השר י. גלילי:

אפשר להתחיל בחריש ותוך כדי כך יתברר מי הבעלים ואז אפשר לדון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הם יתחילו להגיד רק כאשר נתחיל לחרוש ואם משהו יוכיח שמעבדים את אדמתו, אולי צריך לתת לו חלקה במקום אחר.

שר הדתות ז. ורהפטיג: ~

אני מציע להקים שם נקודה אחת או שתיים ולעבד את הקרקעות. יש שם מספיק חלקות נטושות ואם יתברר שיש שם חלקות עליהן יש בעלים, אז אפשר להחליף. מה שלא יהיה, אפילו המינימליסטים חושבים, שצריכים להיות תיקוני גבול. אינני רוצה להכנס לבעיה המדינית והבטחונית, אבל נקודה אחת אפשר להקים שם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה ההיפך ממה שאני חושב ברגע זה. נדמה לי, שהדבר הכי בטוח והכי קל לגשת לחרוש. אז גם אם יימצאו הבעלים, הצעקות תהיינה פחות חמורות. אם יתברר שיש בעלים, אפשר להגיע להסדר. אם מקימים ישוב, צריך לדעת בדיוק איפה יש שטחים ללא בעלים. ויש עוד דבר, הישובים מתכוונים לתוספת קרקע להם ויהיה קשה לענות להם בשלילה, אם הם יניחו על השולחן את מצב הקרקעות שלהם ומצבם הכלכלי. העלאת אנשים על הקרקע זה גם דבר שזועק יותר מאשר חרישת אדמה נטושה. השר גבתי אמר לי, שזה מותר על פי חוק עיבוד קרקעות, ביחוד שברגע זה אין חורשים שם. המעניין הוא, שהשטחים בעבר הירדן המזרחית ממולנו הם בעיבוד אינטנסיבי ובשיטות מודרניות.

השר י. גלילי:

אני מציע בשלב זה לאשר חריש. אני לא רואה מקום לעכב את ההחלטה על התחלת החריש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אציע לשר גבתי לשוחח בעניין זה עם שר הבטחון, כי שם אנשי הבטחון צריכים לדעת על כך. זה לא יכול להיות סתם. אם הם יראו שזה אפשרי, אולי בכל זאת נביא זאת עוד הפעם לדיון ביום ראשון.

שר הבטחון מ. דיין:

ההצעה היא, שהאדמה תעובד על ידי המשקים או על ידי גוף ציבורי? אני מציע שזה לא ייעשה על ידי המשקים ואני רוצה להסביר מה ההבדל. דבר כזה לא ישאר סוד ובעיני הערבים יהיה בכך הבדל, אם אומרים שהאדמה נטושה והממשל הצבאי החליט לעבד אותה, כי זו אדמת המדינה. לעומת זאת, אם היהודים מהסביבה לוקחים את האדמות של הערבים, על כך תהיה צעקה גדולה. לגבינו, מבחינת החריש והעיבוד, אין בזה הבדל יסודי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השאלה היא למי יש שם טרקטורים.

שר הבטחון מ. דיין:

זה הכל בידי הקרן הקיימת ובידי שר החקלאות.

שר החוץ א. אבן:

אני בהחלט מקבל את ההבחנה הזאת של שר הבטחון, כי היא חשובה לדעתי גם מבחינה מדינית.

שר הבטחון מ. דיין:

אם זה ייעשה, אני בעד זה שמראש ייאמר למוכתרים ולמושלים, שאנחנו הולכים לעבד את האדמה הנטושה שם, ואם למישהו יש טענות - יבוא ויציגן. אחרת תהיה צעקה על דבר שלא עשינו ואין צורך בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בזמנו היתה צעקה גם על אדמת גוש עציון, אם כי אני ידעתי שמקימים מוצב צבאי. רענן וייץ אומר לי, שזה יהיה על אדמה של ישראל הקודמת. עוד לא ביקרתי שם. אני שומע שעכשו מתארגנת קבוצה לעליה בשילה, באותו איזור שבו היה פעם הקיבוץ בית הערבה, או קצת צפונה יותר. שם היתה אדמה מלוחה ואני מתאר לי, שגם עכשו תהיה בעיה של אדמה שמעבדים או לא מעבדים. אם יש חששות לגבי השטח הזה, אין ספק שיש חלק שאין לו בעלים. נראה מה יהיה אחרי החריש. דיה לצרה בשעתה. כדאי לנו להתחיל לחרוש את השטח הזה, כי הוא ראוי לעיבוד. אולי ישארו מזה 10, 12 או 14 אלף דונם. עכשו יש שם בארות מים, אולי נתחיל פעם בקידוחים שם. אומרים שיש סיכויים למצוא שם מים.

יש עוד דבר. בדרך כלל, הבעלות על האדמות האלה היא של האפנדים בטובאס ויש להם ערבים אריסים, שעובדים כל השנה ואם בסוף השנה נשאר חוב, זה מועבר לשנה הבאה. נדמה לי שכדאי לעשות התחלה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הסיכום הוא שזה יהיה שטח ממלכתי.

שר הבטחון מ. דיין:

ולא חורשים אדמה אם מישהו בא ומוכיח את בעלותו עליה. אחר כך נבדוק וננהל משא ומתן.

מ ח ל י ט י מ :

בהמשך להחלטה מס' ב/38 מיום ד' בכסלו תשכ"ח (6.12.67), לאשר חריש של השטח של כ-20 אלף דונם דרומית לטירת צבי. החריש יבוצע באמצעות משרד החקלאות בחלקות שאין להן בעלים, או שבעליהן ברחו לירדן. אם יבואו הבעלים של החלקות הנטושות, ינהלו אתם משא ומתן במגמה להגיע להסדר בנדון.

ב/43. פגישות עם נכבדים ערביםשר הפנים מ.ח. שפירא:

הסעיף הזה עומד כבר כמה שבועות על סדר היום ואם כי נראה שהוא לא דוחק, הרושם שלי שזה ענין חשוב מאד ויכול להיות, שאנחנו מזניחים את הענין.

ברור לי, שיש בין הערבים חלק ניכר שמוכן למצוא דרך להדברות אתנו, אבל הם מרגישים כאילו אין לנו ענין לעמוד בקשר אתם.

בימים האחרונים ביקר אצלי סולימאן, שהיה שר בממשלת ירדן. ביקשו ממנו שיעבור לעבר הירדן המזרחית והוא איננו רוצה. הוא נוצרי מבית לחם ועשה רושם די טוב. הוא אמר לי: "הרושם שלנו הוא שאתם מפקירים אותנו. בירדן יודעים שאנחנו מחפשים דרך להדברות עם ישראל, וזה פסול בעיניהם. אנחנו מחפשים עידוד מצדכם, אבל אף אחד לא מדבר אתנו. פנינו פעמיים בענין צירוף בית לחם לירושלים, ואפילו לא ענו לנו על זה". הוא ביקש שאני אבוא לשם בחג

המולד, הואיל וכל השנים היה מקובל אצלם ששר הפנים בא אליהם בחג הזה. הוא בכל אופן רצה לדעת מי האיש שהיה צריך לטפל בעניין זה ולטפח את הקשרים, או שאנחנו אומרים: יימשך העניין כך עד שהם יתייאשו.

השר מ. בגין:

ברצוני להציע הצעה לסדר. אני מציע, שבשאלה חשובה זו נדון לאחר הישיבה המיוחדת שבה, כפי שאנחנו מקווים, נחליט על עניין הגדה. אני בטוח שאי אפשר להחליט על שיחות עם הנכבדים הערבים, כל עוד איננו יודעים מה בדעתנו לעשות אתם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אינני מדבר על שיחות של החלטות, אלא שיענו להם על פניותיהם וידברו אתם. אין זאת אומרת שצריך להגיד: זה שייך לנו, זה יהיה קנטון, אבל שיעמדו אתם בקשר.

שר החוץ א. אבן:

אני סבור, שאין מנוס מהגיונם של הדברים שאמר השר בגין. אם מדברים אתם על הבעיה, יש שאלה מה לדבר אתם לגבי הפתרון היסודי של הבעיות. מגעים כדי לעמוד על הרהורי לבם מתקיימים. יש אלה שמדברים אתם, ויש לנו דעה מה הם חושבים. בסופו של דבר, הם שואלים את השאלה: איחוד עם חוסיין, או מדינה עצמאית.

לכן אני חושב, שהדיון ההוא קודם לכל שיחה בעניין

זה.

שר הבטחון מ. דיין:

עד היום לא דיברתי עם אף ערבי אחד על הפתרון וההסדר הסופי. אבל במסגרת הבירורים הקונקרטיים בשאלות קונקרטיות, יש לזה מדי פעם בפעם השלכה. לא שהשאלה עולה, אבל ההשלכה היא על דברים לטווח יותר רחוק. הייתי בשבוע שעבר אצל ראש עיריית שכם, שהוא ראש העיר הגדולה ביותר והעצמאית ביותר כיום. הוא ביקש לנסוע לירדן וביקש גם רשות לביקורים של קרובים. אנחנו אמרנו שזה צריך להיות במסגרת הבטחונית והירדנים לא הסכימו. הוא חוזר ואומר, שהירדנים אינם מסכימים להרשות ביקורים של בני משפחה לשלושה ימי החג. הוא קיבל על אחריותו שלא יבואו יותר מאלף איש, וערב לכך שהם יצאו. בירדן ענו לו על כך בשלילה.

דבר שני שהוא ביקש לברר, זה בעניין הדואר. כנראה שמשרד הדואר או "הצלב האדום" הציעו סידור ביחס לדואר לשם ודואר בחזרה. הירדנים אמרו, שהם מסכימים אם המעטפות לא תהיינה חתומות, אבל לא יסכימו למעטפות חתומות. בזמן המשא ומתן על הפסקת האש, דיברנו גם על זה והיתה תשובה חיובית עקרונית. הם שלחו אותם אחד אחד על ידי הנציג שלהם לוועדת שביתת הנשק. כאשר ראש עיריית שכם ביקש הסדר בעניין זה, הם אמרו לו שהם יקבעו את ההסדרים בעניין זה ויתכן גם ביחס לקשר טלפוני ישיר.

אני רוצה להביא דוגמא הקשורה בבית לחם, וזה דבר שלדעתי צריך לראות אותו, והוא אינו מותנה בהחלטה. בית לחם או רמאללה קשורות לירושלים והם פנו מספר פעמים שיכללו אותם בישראל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הם טוענים, שלא ענו על המכתבים. אי תשובה על מכתבים גם כן אומרת איזה דבר. הוא אמר לי, שהם פנו גם אל משרד הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

ענין סיפוח בית לחם לירושלים אינו שייך למשרד הבטחון.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הם אומרים שפנו אל אלוף הפיקוד.

שר הבטחון מ. דיין:

הוא בודאי העביר זאת למי שצריך.

יש ענין של הסדרים, כמו למשל עכשו סידורי תיירות לקראת חג המולד, או ענין אספקת המים. אם אנחנו יכולים לקשור את איזור בית לחם ורמאללה לצינור המים של ירושלים, יש בזה מידה של תלות ושיתוף פעולה, ואני בעד קידום הדברים האלה. אני הצעתי שהממשל יזום, בענינים הקשורים בחקלאות או במים, במידה וזה אפשרי, תלות וקשרים אתנו בשטחים אלה, בעיקר אם הם פונים. אם חסרים מיליון קוב מים, נעביר מים מ"מקורות" לבית לחם. אני אמרתי זאת רק בתור דוגמא של דבר, שיכול להביא לקשרים ולתלות, ללא קשר עם השיחות על העתיד. אני משתתף בועדה, שבה חבר גם משה ששון ואני מבין, שהוא מקיים מגעים עם נכבדים ערכים. לי לא יצא לשוחח עם אף אחד על ההסדר הסופי, אבל חלק מהדברים הזמניים יש להם השלכה על הדברים הסופיים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

סולימאן אמר לי, שהוא מתפלא שאף שר עוד לא דיבר אתם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר הבטחון הזכיר כאן, שהוטל על משה ששון, בידיעתו של שר החוץ, לקיים שיחות עם נכבדים ערכים. הוא עושה זאת רק שניים-שלושה שבועות, אבל נזהר מאד בשיחותיו מלקבוע איזה דבר סופי. הוא דיבר מאז שהדבר הוטל עליו עם שלושים או ארבעים נכבדים. אני מניח, שהוא הגיע ודאי גם לבית לחם. כמובן שעד עכשו אינו יודע מה להגיד, הוא שומע, מעיר, יש לו הרושם שמה שהוא אומר עובר מיד לחוסיין. הם עצמם עוד לא יודעים ומפחדים להגיד. אפשר יהיה בעוד שבוע לבקש מששון שיעלה את הדברים על הכתב.

שר החוץ א. אבן:

יש כבר תזכיר בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בשבוע הבא אולי בכל זאת נמצא לנו יום כדי לשוחח בענין באופן יסודי.

ב/44. הסברה בשטחים המוחזקים על ידי צה"ל

השר י. גלילי:

קיימתי בירורים, שהשתתפו בהם אנשי משרד הבטחון וצה"ל, ואנשים שעוסקים בעניני המיעוט הערבי בישראל מלפני ה-4 ביוני, ודעת כולם היא, שיש מקום לפעולה של הסברה בקרב האוכלוסיה הערבית שבשטחים המוחזקים, בלי לתלות בזה תקוות מוגזמות, אבל יש הכרח בפעולה הסברתית בסיסית, למשל, הפצת מידע

על ישראל, יש בעיה של חשירותים המתפתחים והכוונתם וכו'.

באתי בדברים גם עם האלוף-משנה שלמה גזית, שנתמנה על ידי שר הבטחון לטיפול בעניני השטחים המוחזקים והוא הסביר, שלהם עצמם יש צורך בחולית הסברה, אשר מסבירה לאוכלוסיה הערבית את המהלכים של הממשל הצבאי. אני חושב שזה נכון ואין לערער על זה. גם לפי דעתו יש צורך להתחיל לפתח את פעולת ההסברה בקרב האוכלוסיה הזאת והיא צריכה להיעשות על ידי שירותי ההסברה במשרד ראש הממשלה, על פי הכללים שלפיהם פועלים בהסברה בכל השטחים המוחזקים.

אני מציע להסמיך את ראש הממשלה ואותי להסדיר את הפעולה של הסברה בקרב האוכלוסיה בשטחים המוחזקים, על פי הכללים שמקיימים כל המשרדים בפעולתם בשטחים אלה. זה לא בא במקום חולית ההסברה שישנה ליד הממשל הצבאי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אולי אפשר לדעת באיזה כיוון תיעשה ההסברה?

השר י. גלילי:

אני לא מתנגד שתהיה שיחה על זה כאן. אני מוכן להכין, יחד עם האלוף-משנה שלמה גזית, תכנית.

שר החוץ א. אבן:

יש בכלל עתון בגדה? אי אפשר להכריח אותם לקרוא

את ה"אל-יום".

השר י. גלילי:

הענין נמצא בדיון. את העתון "אל-יום" עומדים

לבטל.

שר הבטחון מ. דיין:

אולי אפשר בהזדמנות זו לחזור על הגדרת פעולת המשרדים השונים שם, כדי שיהיה ברור שאנחנו מתכוונים לאותו הדבר.

אני מבין, שכל משרד עובד בתחומי סמכותו בגדה ועוסק בענינים שלו, כמו משרד החקלאות, הבריאות וכו'. כל הפעולות האלו נעשות על ידי נציגי המשרדים במסגרת הממשל הצבאי, שתפקידו לתאם זאת. בדרך כלל כל אחד מקבל הוראות מהמשרד שלו והממשל רק מתאם את הפעולות, ובמקרה שיש ערעור מצד אחד המשרדים - דנים בזה. עד כמה שאני יודע, הענינים מסתדרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע שלישיבה הבאה יביא השר גלילי פרטים

בשטח זה.

מחליטים:

לערוך פעולת הסברה בקרב האוכלוסיה הערבית בשטחים המוחזקים על ידי צה"ל ולהסמיך את ראש הממשלה והשר י. גלילי להסדיר פעולה זו.

הפעולה תיעשה על ידי שירותי ההסברה במשרד ראש הממשלה, על פי הכללים אשר לפיהם פועלים כל משרדי הממשלה בשטחים המוחזקים.

השר י. גלילי יביא לישיבה הבאה של ועדת השרים את עיקרי תוכנה של פעולת ההסברה המוצעת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אינני מציע שנדון על זה היום, אבל אינני יודע מדוע אנחנו צריכים להחזיק כאן 5,000 שבויים מצריים. אולי אפשר 1,000-2,000 להחזיר בינתיים. אמרנו שנחכה שלושה חודשים. אני חושב שבשבוע הבא נצטרך לדון בזה. סיפתי כאן שנפגשתי עם הורי השבויים שלנו וכנראה, שאין כל תווזה בענין, למרות ההבטחות מצד אנשי "הצלב האדום". בינתיים יש לנו גם מאות אנשי "אל-פתח", שאנחנו מפרנסים...

שר הבטחון מ. דיין:

זה לא שייך לשבויים המצריים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

רציתי לשאול את שר המשפטים האם אין אפשרות שאלה שנדונים ל-10-15 שנות מאסר, שיהיו להם חיים יותר קשים, אם אין לנו תנאים מרתיעים אחרים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

כבר חשבו על זה פעם והכנסת החליטה אחרת. זה היה ב-1954.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו עכשו במצב קצת אחר. אני מציע לחשוב על זה. אצלנו שלילת חופש מאדם זה דבר גדול. אצלם, אינני יודע ואם משהו מקבל 15 שנות מאסר, צריך שהחיים יהיו לו קצת יותר קשים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לפני שלשה שבועות, שר המשטרה ואני מינינו ועדה לבדיקת דרכי הענישה, שבראשה עומד שופט בית המשפט העליון, חיים כהן, ואנחנו מחכים שהם יציעו לנו הצעות.

ב/45. בעיות הבטחון הפנימי

השר מ. בגין:

אני חושב, שחובתנו להניח שאו בארץ-ישראל, או מחוצה לה, או בשני המקומות גם יחד, יש חבר אנשים שזוממים מזימות ומתכננים תכניות נגדנו, שעלולות להיות מפתיעות וחמורות. למשל, המרגמה בפתח תקוה, מן הדין שתדאיג אותנו. זו היתה מרגמה של 60 מ"מ, אבל לו היתה מרגמה קצת יותר גדולה, עלולה היתה לגרום אכידות בנפש. אפשר להעלות מרגמה כזאת על משאית ולהפגיז.



אני רוצה להעלות מחשבה מבחינת המחשבה הזוממת של האויב. בירושלים יש קריה עם כמה בנינים סביב משרד ראש הממשלה והכנסת והקומפלקס של הבנינים האלה חשוף לגמרי. אחת השיטות של פעולות חבלה זה להביא מכונת עם חומר נפץ, עם מנגנון שמכוון להפעלה תוך זמן מסוים, או עם אנשים שמוכנים לסכן את חייהם הם ועל ידי זה לגרום לפיצוץ, ואז יכולים לגרום נזק גדול לבנינים ולאבדות בנפש. מדי בואי בכל בוקר למקום בו אני עובד, יש לי דאגה בלב, כי הוא לגמרי חשוף. באחד הימים עלולים להכניס מכונת, וברגע מסוים עלולים לשמוע קול פיצוץ, שכל ירושלים תחרד, וזו תהיה פעולה שמעודדת את האויב ונותנת מכה גדולה לפרסטיז'ה של מדינת ישראל.

אני מעלה בעיות אלו, משום שאנחנו עלולים באחד הימים להתחרט שלא נקטנו באמצעים פרופילקטיים. עד עכשו סמכנו על אלהים שבשמיים ועל היכולת המוגבלת של הקבוצות החבלניות האלו. היכולת הזאת עלולה לגדול ואין ספק, שהם מתעתדים להגביר את הפעולות. יש להם עידוד רשמי מקאהיר וישנה סוריה, שאיננה רוצה לדבר עם נציג האו"ם על שום דבר. אמנם פה ושם אנחנו תופסים מסתננים, אבל אני חושש שבאחד הימים הם יתרכזו סביב מכת פרסטיז'ה גדולה, ואז הקומפלקס של הבנינים שעליהם דיברתי, עלול לשמש מטרה ראשונה ואולי גם בנינים ממשלתיים אחרים.

אני מציע שהועדה תחליט להטיל על ועדה מצומצמת, או על שר הבטחון, להכין תכניות, או להכין הוראות ביחס לאמצעים מונעים, ולא להשאיר זאת בתיאוריה.

מה יכולים לעשות? ראשית, אני חושב שסביב הקומפלקס של בניני משרדי הממשלה צריכים להיות מקופים שסורקים את השטח מדי פעם בפעם, אם של שוטרים ואם של אנשי משמר הגבול, אם ברגל או במכונת. יתכן שצריך לבדוק ליד הכניסות כל מכונת הנכנסת לשטח הזה. לדעתי, זה לא יעורר בהלה. יודעים שיש פעולות גרילה וצריך לשים עין מי נכנס ולבדוק מה יש במכונות. אינני בא לטעון שזה יכול למנוע בכל מאה האחוזים, אבל עצם העמדת המשמרות האלה, יש בזה משום הרתעה.

יש לנו מודיעין טוב, אבל גם להם יש מודיעין טוב וגם הם יכולים לעסוק בפעולות עיקוב וכאשר יגיעו למסקנה שהשטח חשוף וקל להכנס, עלולים לפעול, ואם תהיינה משמרות - זה ירתיע.

אני מציע שנתחיל לחשוב על נקיטת אמצעים פרופילקטיים כאלה, ולהטיל זאת או על ועדה מיוחדת או על שר הבטחון, שתכין תכנית כדי למנוע קודם כל התקפות על מרכזים מיוחדים, וגם במקומות אחרים. אני חושב שזה ענין דחוף מאד.

השר י. גלילי:

אני מציע לבקש משר הבטחון ושר המשטרה להביא הצעה בענין זה ולהסתפק בזה, בלי להכנס לדיון.

שר הבטחון מ. דיין:

הבטחון הפנימי זה ענין של שר המשטרה. אם הוא יזמין אותי ואת נציגי הצבא - הוא ייענה.

ד"ר י. הרצוג:

שאלנו את שירותי הבטחון על הנושא שהעלה כאן השר בגין והם הכינו תכנית לקומפלקס הבנינים של משרד ראש הממשלה והאיזור.

השר י. גלילי:

ההצעה היא, שיהיה דיון על כך בועדה מטעם שר

המשטרה ושר הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

שר המשטרה ימנה ועדה ויזמן אליה את מי שהוא ימצא לנכון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה כולל גם את האוניברסיטה ואת המוזיאון.

השר י. גלילי:

שר המשטרה יביא לנו תכנית ואם יהיה צורך - הוא

יזמן לכך גם את שר הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

בבקשה, גם אנשי הצבא, במידה ויידרש.

שר המשטרה א. ששון:

ברצון נעשה זאת. זו כבר הישיבה השניה והשלישית

שאני מתריע על כך.

השר מ. בגין:

הועדה צריכה לדעת שזה ענין דחוף מאד.

השר י. גלילי:

יותר דחוף מעניני ההסברה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הועדה תביא תכנית לדיון כאן.

מ ח ל י ט י ם :

כי שר המשטרה, לאחר התייעצות עם הגורמים הנוגעים בדבר, יעבד תכנית להגברת הבטחון הפנימי ויביא הצעתו לוועדת השרים לעניני בטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מבין, שהוחלט לשבת עד השעה 1.00. אני מצטער שאני מוכרח לעזוב. יש אזכרה לאחותי בנהלל.

(השר מ. דיין עוזב את הישיבה).

ב/46. מעבר ספינות ישראליות במיצר באב אל-מנדבשר החוץ א. אבן:

אסכם בקצרה את השיחות הרבות שהיו בנושא זה בלונדון, בווינגטון, בטחרן ובאדיס-אבבה. כמובן שהבירורים העיקריים התרכזו בלונדון, לקראת ההכרזה על עצמאותה של המדינה החדשה. הבריטים טוענים שעשו כל מה שאפשר היה לעשות, לפני הכרזת העצמאות, כדי להשיג התחייבות מהממשלה החדשה והם סבורים שאין מקום לדאגה ושהממשלה החדשה בעדן לא תתערב במעבר החופשי. היו גם פניות אמריקניות אל הבריטים בעניין זה ואעבור לסכם את הנימוקים עליהם מסתמכים הבריטים, כדי למסור את הגירסה המרגיעה הזאת.

הם באו בדברים עם הממשלה החדשה שתקום בעדן, לאחר שהבריטים יצאו משם. בתנועת השחרור, בכינוס שהיה בבירות, השמיעו אמנם איום, אבל לגבי ההתחייבות, הבריטים אמרו שהם דיברו על זה במשך המשא ומתן בג'ניבה והם קיבלו מהם התחייבות מוצהרת, שהממשלה החדשה תקיים את כל ההתחייבויות הבינלאומיות שהיו מוטלות על הממשלה הקודמת בעדן, ובתוך זה ההתחייבות לגבי מעבר חופשי.

מאידך, אין הממשלה החדשה בעדן מוכנה לומר במפורש ובפומבי שהיא תכבד את זכות המעבר לאניות ישראליות.

כאשר הייתי בלונדון לאחרונה, דיברתי על כך עם דאגלס יום וסוכס, שהוא יגיש שאילתה לפרלמנט, שלא תתייחס רק להתחייבויות מדיניות כלליות, אלא לעניין זה של מעבר חופשי והתחייבותה של ממשלת עדן החדשה, שלא להפריע לחופש השיט.

ב-29.11.67. נציג השמרנים, סיר ג'ון לנגפורד הולט, שאל:

"THE OUTGOING GOVERNMENT HAD UNDERTAKEN CERTAIN INTERNATIONAL AGREEMENTS, INCLUDING THE FREEDOM OF PASSAGE THROUGH THE STRAIT OF PERIM. CAN THE FOREIGN SECRETARY ASSURE THE HOUSE THAT THE NEW GOVERNMENT HAS ACCEPTED THESE INTERNATIONAL OBLIGATIONS AND WILL OBSERVE THEM?"

תשובתו של בראון היתה:

"THERE IS AS YET NO NEW GOVERNMENT, BUT THE DELEGATES FROM THE N.L.F. IN THE DISCUSSIONS IN GENEVA, HAVE AGREED TO ACCEPT THE INTERNATIONAL OBLIGATIONS WHICH WE HAVE EXTENDED TO ADEN, AND ONE OF THESE IS THE GENEVA CONVENTION WHICH SEEKS TO ENSURE FREE PASSAGE TO INTERNATIONAL WATERWAYS".

הם מוסיפים שבשיחות עם ה-N.L.F. וגם בעולם הערבי לא מקובלת חסימת מיצרים כרעיון כל כך גאוני, ולאור האווירה שנוצרה אחרי חסימת מיצרי טיראן, אין על אותה ממשלה לחץ גדול להתבלט כגורם בסכסוך הערבי-ישראלי. אנשי ה-N.L.F. טענו לבריטים, שלערב הסעודית היתה כל השנים האפשרויות הפיזיות להפריע לשיט בים סוף והיא לא עשתה שום דבר, וגם הם לא להוטים אחרי הסתבכות כזאת.

נימוק נוסף הוא, שקיימת לא רק האפשרות הפיזית הזאת להפריע לשיט, אלא שלגבי התקופה הקיימת של הפסקת האש, אין לישראל מעמד נחות לגבי כל המכלול הזה של בעיות השיט, שהרי מדינת ישראל שולטת עכשו בעניין חסימת תעלת סואץ, ובידיה של ישראל המפתחות לשיט חופשי לנמל עקבה.

אגב, אני חושב שעד עכשו לא הבלטנו די שהיה בידינו להפעיל הסגר על נמל עקבה, ואף פעם לא הבלטנו אפשרות זו וממשלת ירדן ערה לבעיה זו.

המצב הפיזי גם איננו נוח כל כך להטלת הסגר על ידי מדינה שאמצעיה מרובים. אמנם המיצרים בין האי פרים ובין עדן, זה רק כמה קילומטרים, אבל בין פרים לבין סומליה הצרפתית, המרחק הוא 13 קילומטר. אין זאת אומרת, שאי אפשר להטיל הסגר בזמן מלחמה, אבל בכל זאת זה מחייב איזו תושיה. מי שחובק בידי את החוף מפריס עד לסומליה הצרפתית, הוא די רחוק מאותו חוף.

הבריטים מוסיפים, שאילו עמדו על זה, לא היו יכולים לעשות זאת בן לילה, צריך להקים מוצבים ולגייס כוח ימי, מה שאין להם, כלומר, התכונה היתה בולטת והיינו יכולים להבחין בה.

אנחנו הבהרנו לכל המדינות הללו, שבשבילנו זה קאזוס בלי ויש היסטוריה טריה המצביעה שאין זה דבר מבוטל.

ממשלות פרס וחמש גם כן הסבירו לממשלה החדשה את עמדתן בנידון. הממשלה החבשית התנדבה לדבר עם ממשלת צרפת, מאחר שסומליה הצרפתית היא אחת המדינות המעונינות באיזור ההוא.

כל מה שאפשר היה לטעון וללחוץ ולקבל התחביונות - קיבלנו. יש שאלה שלא חתכנו בה, האם אנחנו מבהירים בפומבי את דאגתנו בנידון? על שאלה זו גם ממשלת ארה"ב, ממשלת אנגליה וממשלת חבש מייעצות לנו לא להעיר ולא לעורר, שהרי דיון פומבי יאלץ את אנשי ה-N.L.F. להשמיע הצהרות, אפילו אין בכוחם לבצע אותן וזה יוביל אותם לכיוונים לא נכונים.

ההנחה הכללית היא, שאם יתחיל מאבק על חופש השיט, ישראל אינה נטולת נכסים בגלל מעמדה בתעלת סואץ, ובגלל אפשרויותיה להשפיע על המעבר בעקבה. זאת אומרת, שממשלת עדן רק תפגע בירדן, אם תעשה זאת.

גם אנשי צבא שהתייעצו אתם הודו, שלא כל כך קל להם להנהיג שם הפרעות בלי מנגנון גדול. הם צריכים להקים מוצבים ולהציב זרקורים והאניות צריכות להזדהות, ודבר כזה אינו קיים והעצה של המדינות הללו היא לא להעיר ולא לעורר לפני שיש סימן של תכונה או הכנה. אני סבור שזה שיקול נכון.

יש בעיה אחרת, יותר ארוכת טווח ועל זה דיברתי עם הרמטכ"ל היוצא, כי מתבקשת תשובה לשאלה, האם אין היכולת הבטחונית שלנו צריכה לכלול אפשרות להגן בכוח על אניה במקרה של הפרעה? פעם היו לנו שתי משחתות בים סוף ומכרנו אותן, ובמאי לא היתה לנו יכולת, בין שאר הדברים, לפרוץ שם את ההסגר הימי והיה דיון על מדינות אחרות שדנו באפשרות זו.

פירושו של דבר, האם אין מתבקשת נוכחות ימית ישראלית, שתוכל - אם יבואו מים עד נפש פעם - להעמיד מול הסגר גם אתגר לפרוץ אותו בכוח ואולי עצם קיומו של כוח כזה, של אניה כזאת והאפשרויות הטכניות, היה מצטרף לשאר הגורמים האחרים.

הרמטכ"ל הסביר לי מה התכניות, שלפי שעה אינן כוללות דבר כזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הלוואי ולא נזדקק לזה. גם אני שאלתי בעניין זה כמה פעמים, מספיק להעמיד שם כמה תותחים מול האי פרים ואז אין צורך בהרכה כוח ותושיה. להגיע לשם באוירונים, זה מרחק עצום. אם נכון שיגדילו את המים הטריטוריאליים ל-16 ק"מ, יכול להיות שלא כדאי לעורר עכשו את העניין. דיה לצרה בשעתה. אבל נכון שאנחנו יכולים לתפוס את ירדן בגרוגרת, שבמקרה כזה, אם הם יצטרכו לעבור את המים למעבר עקבה, נוכל להעמיד תותחים בחוף.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

האם הסכנה הזאת לא עוררה מחשבות בלב הפרסים בקשר להשקעות בצינור? האם היו שאלות בענין זה?

שר החוץ א. אבן:

זה אחד השיקולים שמצטרף לעצה הזאת שלהם, שלא להרעיש עולמות.

[REDACTED]

[REDACTED]

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה יכול להיות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אולי נקבל בענין זה סקירה, האם בכלל אניות נושאות דגל ישראל עוברות במסלולים אלה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם פה אולי כדאי לחכות עוד כמה שבועות ואחר כך נבקש לקבל פרטים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אולי צריך לבקש מהרמטכ"ל להכין תכנית למקרה של צורך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא דבר פשוט ולא תמיד זה מספיק.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

היתה הצעה לדון על הצי במסגרת הכוחות שלנו כגורם בשעת הצורך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה ענין של עשרות מיליוני לירות.

המשך הדיון נדחה לישיבה אחרת.

ב/47. החלטות ועדת המשנה בענין אות מלחמת ששת הימיםהשר י. גלילי:

הועדה שלנו קיימה כמה בירורים והגיעה לכלל ההמלצות הבאות: (א) בשלב ראשון יוענק אות מלחמת ששת הימים לחיילי צה"ל בלבד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה כבר נעשה.

השר י. גלילי:

אני מספר על החלטות קודמות של הועדה.

(ב) האות יוענק גם לאזרחים זכאים על פי כללים שייקבעו על ידי ועדת השרים. ההוראות האלו כבר בוצעו, כלומר, חלוקת האות לחיילי צה"ל כבר בוצעה.

אתמול היתה ישיבה שניה של הועדה שבה החלטנו את ההחלטות הבאות: (א) להעניק אות מלחמת ששת הימים לכל אנשי משטרת ישראל; (ב) להעניק אות מלחמת ששת הימים לאנשי שירות הבטחון.

שר הבריאות י. ברזילי:

מה זה שירות הבטחון?

השר י. גלילי:

זה שירות הבטחון הכללי ואנשי "המוסד".

(ג) להמליץ בפני ועדת השרים לעניני בטחון, כהמשך להצעת ראש המטה הכללי, על מתן אות המערכה, או אות המאמץ במערכה, לאזרחים אשר סיכנו עצמם לרגל תפקידיהם, או השתתפו בפועל במאמץ המלחמתי, לפי קריטריונים אשר ייקבעו על ידי ועדת השרים. בהבדל מאות מלחמת ששת הימים, זה יהיה אות מיוחד. דהיינו, אות מלחמת ששת הימים יוענק לצבא, לאנשי משטרת ישראל, לאנשי שירות הבטחון, ואילו לאזרחים שסיכנו עצמם במלחמה לרגל תפקידיהם או השתתפו בפועל במאמץ המלחמתי, לפי קריטריונים שנצטרך לקבוע, יוענק אות מיוחד, שייקרא אות המערכה. על כך המליץ גם ראש המטה הכללי במכתבו אלינו.

אם הועדה הזאת תאשר את הדבר באופן עקרוני, אז הועדה שלנו תקבע את הקריטריונים שלפיהם נקבע את סוגי האזרחים הזכאים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עם כל הכבוד ועם כל החיבה לאנשי המשטרה, אני חושב שאנחנו נכנסים כאן לסיבוב. יש ארצות, כמו אנגליה למשל, שגם ממש אוהבים את ה"בובי". אבל יש הבדל בין משטרת ספר ובין המשטרה העירונית. אם יוענק אות למשטרה בעיר, מדוע לא יוענק אות למפקחים בבתי הקולנוע? כל חיי אין לי יחס לטקסיות הזאת. הצבא זה דבר אחר. קראתי לא מעט בין הסיפורים של החיילים שזכו לציון לשבח, שהם אומרים: "אני מתבייש, מדוע זה מגיע לי? לא עשיתי שום דבר, מישחו על ידי נהרג או נפצע ולו זה מגיע".

אני מבין שלא כל כך קל להבדיל. אבל ההרחבה הזאת עשויה להביא לכך שכל בעלי המכוניות ידרשו אות. אני הייתי מציע לצמצם זאת עד כמה שאפשר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ב-1946 הייתי חבר המשלחת הראשונה של הישוב, שביקרה בפולין אחרי השואה. היו שם חברים שלנו מישראל, שעסקו בבריחה ובזמן שהמבורחים היו עוברים את הגבול, היו מוסרים את המדליות שקיבלו במלחמת העולם השנייה ברוסיה או בפולין. בעד כל כיבוש של עיר, קיבלו מדליה נפרדת והצטברו שקים מלאים של מדליות כאלה. ראיתי באיזו קלות הם מסרו אותם. לא הייתי רוצה שנגיע למצב של זלזול באות כזה. מה שמוצע על ידי הועדה, זו אינפלציה של מדליות.

עם כל הכבוד לועדה, אני מבין שלאנשי הצבא צריך לתת, אבל יהיה קשה מאד לקבוע את הקטיגוריות של האזרחים הזכאים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ומה עם האזרחים שעבדו בתעשייה הצבאית? ויש גם מפעלים פרטיים, שמייצרים כלי נשק.

השר י. גלילי:

אם היה במפעל משטר מיוחד במלחמת ששת הימים, לא יקבלו אות מלחמת ששת הימים, אבל יקבלו אות מיוחד. פועלי התעשייה הצבאית עשו ימים כלילות להוצאת תחמושת שהגיעה ישר לשדות הקרב. גם להם מגיע אות מיוחד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

וכל אלה שחפרו שוחות ועשו שירותים חיוניים? לא יהיה לזה גבול. אפשר להכניס קטיגוריות כאלו בלי סוף.

שר הבריאות י. ברזילי:

הסוף יהיה, שבעצם יובלטו אלה שכאילו עמדו מנגד ולא נתנו מה שחייבים היו לתת. מחצית הישוב ואולי יותר יצטרכו לקבל אות. ואם צריך ללכת לפי קריטריונים, מדוע לא הרופאים והאחיות? גם המורים שובצו בכל מקום. מי לא היה משובץ במאמץ המלחמתי בירושלים? אז מגיע לכולם. ומדוע רק ישובי ספר? יש ישובים ותיקים, שבגלל זה שלקחו עשרות בחורים למלחמה, המבוגרים היו צריכים לעבוד יומם ולילה - להם לא מגיע? אני חושש שתהיה הרגשת קיפוח נוראה, שהיא תהיה יותר חמורה מהרגשת הסיפוק של זה שקיבל את האות.

אני חושב שצריך להסתפק בזה שכל אנשי הצבא צריכים לקבל, כאן אי אפשר לעשות הבדלות, וכן משטרת הגבולות. המשטרה כשלמות - לא. כל שוטרי תל-אביב צריכים לקבל אות?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו לא נחדש את הויכוח. הועדה שמעה את ההערות. אני מציע שהיא תדון עוד הפעם ובישיבה הבאה, אם תעמדו על כך, נשוב ונדון. אינני רוצה להפוך עולמות, אבל הייתי מציע לצמצם זאת.

שר המשטרה א. ששון:

הבטחון הפנימי של הארץ כולה נמסר לידי המשטרה ויש מהם שנפלו בשדה הקרב, ועדיין לא נגמר תפקידם של אנשי המשטרה. אתם רוצים להגיד לי שאנשי הג"א מלאו תפקידים הרבה יותר חשובים מאשר אנשי המשטרה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות שכן ויכול להיות שלא.

השר י. גלילי:

הצעה לסדר. על דעת רוב הועדה, אני מקבל את הצעת ראש הממשלה, לחזור ולדון בזה בישיבה הבאה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני ראיתי מראש שעלול להתעורר ויכוח כזה ולא היה קשה לראות זאת מראש. ולכן הצעתי בועדה, שהאות יינתן רק לחיילי צה"ל ותו לא. אבל אני נשארתי במיעוט. אבל אם אני כבר במיעוט, אז מדוע לא לתת זאת גם למשטרה?

השר מ. בגין:

אני מציע לראש הממשלה, שהועדה תאשר היום את ההחלטות החיוביות שלנו, לאמור, האות יינתן לצבא, למשטרה, לרבות משמר הגבול ושירותי הבטחון.

לדעתי, הויכוח בישיבה הבאה צריך להתנהל על מתן אות מיוחד ואם יוחלט על מתן אות מיוחד - אז ידובר גם על הסוגים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האמנם אין הבדל בין משטרת הגבולות ובין שוטר רגיל בתל אביב, העושה דו"חות תנועה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

האם המאמץ הנפשי של אנשי החברה קדישא, שעסקו בקבורת החיילים שנפלו, לא היה יותר גדול?

השר י. גלילי:

אני חושב, שאנשי חברה קדישא שטיפלו באנשים שנפלו בשדות הקרב, צריכים לקבל אות.

השר מ. בגין:

המדובר באות מיוחד. אם הועדה לא תרצה אות מיוחד, אז לא נקבל זאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

אבל יש הבדל לגבי המשטרה. אם שוטר תנועה בתל אביב מקבל אות מיוחד, זה מגיע גם לרופאים וגם לאחיות.

השר מ. בגין:

הממשלה החליטה על הענקת אות מלחמת ששת הימים והסמיכה שלושה חברים להחליט למי לתת. תוך כדי דיוני הועדה, היא החליטה שאות זה צריך לתת לשלושה סוגים של אנשים לובשי מדים: הצבא, המשטרה ואנשי הבטחון. אתם יכולים שלא לאשר, זו הצעתנו. ישנה סוגיה נוספת, וזה אות מיוחד לסוגי אנשים, שעליהם צריכים להחליט.



אני מבקש, קודם כל, לאשר את שלושה הסוגים שמקבלים את אות מלחמת ששת הימים. הועדה מוסמכת לא לקבל זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע לדחות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפי שעה, נשאיר זאת ביחס לשלש הקטיגוריות. אבל שר המשטרה חושב שאם מדברים על משטרת ישראל, זה כולל את השוטר גם בעיר. אמנם אפשר להגיד, שמטילים עליו לשמור, אבל זה לא אותו הדבר.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

גם בצבא ישנם אנשים, שלא השתתפו בשדה הקרב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה דבר אחר. אז אני מציע לתת אות לכל המדינה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

גם לאחיות ולרופאים בבתי החולים.

השר מ. בגין:

לגביהם מדובר על אות מיוחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו היום מאשרים את מתן האות לצבא, לאנשי שירות הבטחון ולמשטרה בהיקפה המלא.

שר הבריאות י. ברזילי:

ענין המשטרה קשור בענין השני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא קשור. שם אתה יכול להצביע שלא לתת.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם על הדבר השלישי יצביעו, אצביע נגד ואז גם פה

זה לא צריך להיות.

השר י. גלילי:

אני הצעתי הצעה לסדר, לדחות זאת לישיבה הבאה.

שר המשטרה א. ששון:

אנשי המשטרה עדיין ממלאים את תפקידם ועוד נופלים במערכה. הועדה החליטה - למה צריך לדחות זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

הועדה החליטה, אבל זו לא החלטה סופית. עלינו  
כאן לאשר סופית. יש הבדל בין שוטר תנועה בתל-אביב לבין ממלאי תפקידים אחרים.

שר המשטרה א. ששון:

דיברנו היום על כך, שהמשטרה ממונה על הבטחון

הפנימי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו לא מחליטים על זה היום.

המשך הדיון נדחה לישיבה הבאה.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ה